

Valtiolliset museot kuntoon

■ Tänä vuonna on keskusteltu paljon valtiollisista museoista. Esillä on ollut niin **Urho Kekkonen** Lepikon torpan kuin **P.E. Svinhufvudin** Kotkaniemen tulevaisuus. On ehdotettu komeaa valtiollisen historian museota itsenäistymisen satavuotispäiväksi. Kannaksen taistelujen esittelykeskuksen luominen on aloitettu. Vuoden 1918 moninimisen sodan museotakin on väläytetty.

Museoväki on tainnut huokaila keskustelun keskellä, kun samaan aikaan valtion tuottavuusohjelma vaatii toiminnan tehostamista. Museo ei ole paperitehdas eikä maatalia, vaan tehostaminen merkitsee usein toiminnan supistamista vähentämällä henkilökuntaa.

Suomessa on paljon museoita. Takavuosina osakuntien kesäretkien päätavoitteita oli uuden pitäjänmuseon luominen esimerkiksi entiseen jyvämakasiiniin. Suometumista seurannut isänmaallisuuden renessanssi johti museoiden perustamiseen ainakin jokaiselle aselajille. Toisaalta syntyi työväenmuseoita. Muutoin tarpeettomiksi käyneistä rakennuksista on herkästi tehty museo.

Museo perustetaan yleensä suurella innostuksella ja talkoo-hengellä. Into saattaa kuitenkin ajan mittaan laantua, vaikka jo museon aukiolo vaatii jatkuvia kustannuksia – kehittämisestä ja kiinteistön ylläpidosta puhumatta.

Vaikeuksista vaikertaminen ei vie kuitenkaan minnekään – keskinäisestä kateudesta puhumatta. Asioita on vain pantava tärkeysjärjestykseen. Itsestään tietoinen – eli elinkelpoinen – kansakunta tuntee valtiollisen historiansa ja esittelee sitä. Museoiden menojen hyötysuhde on hyvä verrat-

Berliinin-matka to-ma 9.-13.6.2011

Kesän Euroopan-matka suuntautuu prof. **Hannes Saarisen** johdolla Berliiniin ja Saksan historiaan.

Ohjelmassa on mm. kaupunkikierrros, Pergamon-museo, egyptiläinen kokoelma, Historiallinen museo, Berliinin historian museo, Juutalainen museo, retki Potsdamiin ja Berliinin filharmonikkojen konsertti!

Majoitumme Scandic Hoteliin Potsdamer Plazille eli Berliinin keskipisteeseen. Puolihoito eli yleensä aamiainen ja lounas kuuluvat matkan hintaan, joka on hyvin alustavasti noin 950-1000 euroa. Tietoja tarkennetaan liiton kotisivuilla www.historianyst.fi ja seuraavassa Historian Ystävissä.

Filharmonikkojen konserttiin on lippuja 35:lle ensimmäiselle ilmoittautujalle. Paikat sijaitsevat eri puolilla salia, ne jaetaan ilmoittautumisjärjestyksessä parhaat paikat ensin-periaatteella.

Vastuullisena matkajärjestäjänä on Suomen Matkatoimisto. Ilmoittautuminen sihteerille (sähköposti toimisto@historianyst.fi, muut yhteystiedot toisaalla).

Tieteen päivät ke-su 12.-16.1.2011

Tieteen päivien monipuolinen ohjelma löytyy sivuilta www.tieteenpaivat.fi. Tieteiden yö koetaan Tieteiden talossa, Kirkkokatu 6, Helsinki, to 13.1.2011 klo 18-23. Talo on täynnä ohjelmaa, tule kiertelemään ja katsomaan!

Vierailu Suomen Pankissa to 27.1. klo 17

Historian ystävät perehtyvät ensi vuonna 200 vuotta täyttävään Suomen Pankkiin sen Rahamuseossa (Snellmaninkatu 2, aiempi Kruununhaan posti) torstaina 27. tammikuuta 2011 kello 17. Tulevan historiatoimiston toinen kirjoittaja, dos. **Antti Kuusterä** kertoo pankin historian pitkistä linjoista. Samalla voi tutustua Rahamuseon kokoelmiin.

XII suomalaiset historiapäivät Lahdessa to-la 10.-12.2.2011

Talvinen historian suurtaapahtuma järjestetään jälleen Lahdessa 10.-12. helmikuuta – nyt Siobelius-talossa. Monipuolisessa ohjelmassa esitellään mm. Itämeren sotataapahtumia, mielen terveyden vaiheita, kielen kehitystä, linnoja sekä niin Pohjoismaiden kuin Beatlesien historiaa. Loppukeskustelussa prof. **Henrik Meinander**, dos. **Erkki Tuomioja** ja valt. tri **Pekka Visuri** pohtivat teemaa ”miksi jatkosota?”.

Tarkempi ohjelma esitellään historiapäivien kotisivuilla (www.lahdenmuseot.fi/Suomalaiset_historiapivat) vuoden vaihteessa ja lähetetään liiton jäsenille postitse!

Näyttelyjä

■ **Karhun vuosi** Museokeskus Vapriikissa Tampereella, Alaverstaanraitti 5, Tampere. 9.1.2011 asti. Avoimna ti-su 10-18. Kun suomalaiset elivät metsässä, karhun syntymisen ja kuoleman kierto rytmitti kalenterivuotta. Näyttely vie karhumetsään yhden vuodenvieron ajaksi.

■ **Ötzi** Espoon kaupunginmuseossa (KaMu), näyttelykeskus WeeGee, Ahertajantie 5, Espoo (Tapiola) 27.2.2011 saakka. Auki ti-su klo 11-18, ke ja to klo 20 asti. Kiertonäyttely esittelee tutkimusta kuuluisasta Itävallan Alpeilta löydetystä muumiosta.

■ **Asfalttia ja auringonkukkia** Helsingin kaupunginmuseossa, Hakasalmen huvila, Mannerheimintie 13, Helsinki 27.2.2010 saakka. Avoimna ti-su 11-17, to 19 asti. Simo Ristan ja Eeva Ristan Helsinki-valokuvia 1969-1979.

■ **Käsin tehty kaupunki** Hämeenlinnan kaupungin historiallisessa museossa, Kustaa II:n katu 8, Hämeenlinna, 6.3.2011 asti. Avoimna ti-su 11-17.

■ **Kuolema ja sen monet kasvot** Wäinö Aaltosen Museossa, Itäinen Rantakatu 38, Turku, 23.3.2011 saakka, tammikuun alkupuolella osa teoksista vaihdetaan. Auki ti, to-su 10-18, ke 12-20.

■ **Ajaton aarre** Turun linnassa, Linnankatu 80, Turku, 10.4.2011 saakka. Auki ti, to-su 10-18, ke 12-20. Suuressa hopeanäyttelyssä pohjoismaisia hopeasepäntaitoja 1600-luvulta tähän päivään.

tuna vaikkapa erinäisiin konsulttiselvityksiin.

Presidenttien ja muiden keskeisten henkilöiden kotimuseot havainnollistavat historiaa eri puolilla maata. Esim. Kotkanie-meen voi luontevasti luoda myös itsenäistymisen erikoisnäyttely. Tamminiemi kertoo Kekkonen ajasta yleisemminkin.

Kansallismuseon laajentamista suunniteltiin jo sata vuotta sitten. **Eliei Saarinen** ja kumppanit jättivät tontille tätä varten tilaakin. Aikeet on viimein toteutettava ja itsenäistymisen satavuotispäivään mennessä avattava siellä kansakunnan muodostumista ja 1900-luvun vaiheita modernisti esittelevä laaja osasto.

Jotakin joudutaan karsimaan. Museokiinteistöissä on toisaalta realisoitavaa. Myyntituottojen ei tarvitse mennä valtiovarainministeriön lähes pohjattomaan arkuun, vaan niiden ”korvat” voisi merkitä.

JYRKI VESIKANSA

MOOSEKSEN JÄLJILLÄ JORDANIASSA

■ Historian Ystävien kaukomatka suuntautui tänä syksynä Jordaniaan ja Siinaille. Kahta 25 matkailaisen ryhmää opasti prof. **Jaakko Frösen**; jälkimmäinen ryhmä oli jo 87. hänen opastamansa. Nauuttavaa kuultavaa olivat muun muassa lainaukset suomalaisen kuulun Lähi-Idän tutkijan **G. A. Wallinin** kirjasta.

Jordaniaa johtaa nykyään Hashem-sukuinen kuningas **Abdullah**. Lipussa musta symboloi abbasidien ja valkoinen omaijadien kalifaatteja, vihreä on profeetta **Muhammedin** pyhä väri ja punainen hashemiittien tunnus. Seitensakarainen tähti viittaa Koranin ensimmäisen suuran seitsemään ensimmäiseen säkeeseen.

Jordaniaiset maisemat olivat usein lohduttomia: autioita hiekkaja- ja kivikenttiä, louhikkoja, paljaita kallioita ja vuoria. Kuitenkin autiomaassa oli myös vehreitä laaksoja ja pieniä, vihreitä beduiinien palstoja. Missä oli enemmän vettä, oli myös patoaltaita.

Oliivilehdot ja Aleppon mäntyä kasvavat metsät ovat kaikki istutettuja. Työ aloitettiin edesmenneen kuningas **Husseinin** aikana. Lammaslautam laidunsivat kaikkialla. Myös aasit kulkivat vapaina eikä aina ollut paimentakaan mukana. Siinailla linja-automme pysähtyi ja päästi hitaasti liikkuneen pienen kamelilauman kulkemaan valtaten yli.

Ammanin aiempi nimi on Filadefia. Kukkuloille rakennettu pääkaupunki kasvaa jatkuvasti. Asukkaita arvellaan olevan yli kaksi miljoonaa; heissä on paljon irakilaisia ja palestiinalaisia.

Hiiltyneitä papyryskääröjä

Amerikkalaisen tutkimuskeskuksen tiloissa Ammanissa näimme Petrasta 6.12.1993 löytyneitä, tulipalon vaurioitettuja ja osittain hiiltyneitä papyryskääröjä. Niiden pelastamiseen osallistui Frösenin johtama huippuyksikkö, joka avasi, kunnosti ja tulkitsi hiiltyneitä

kääröjä. Ne kertoivat Petran asukkaista ja heidän toimistaan.

Kirjoitus on demoottista egyptiä, jonka taitajia on vain muutamia. Frösen on yksi heistä. Myös Herculaneumista on löydetty hiiltyneitä papyryksia. Kääröjä tunnetaan kolmen tuhatta ja Frösenin mukaan uusia esitään koko ajan.

Azraqin linnoitusta Ammanissa ovat roomalaisista lähtien käyttäneet kaikki alueen valloittajat. Myös ”Arabian **Lawrence**” oleskeli siinä ensimmäisessä maailmansodassa. Keskellä aavikkoa muuan linnoitus osoittautui viehättävästi koristelluksi kylpyläksi.

Ammanin lähetyksillä ryhmät kävivät Gadaran ja Jerashin (Gerasa) kaupungeissa. Kulttuuria monipuolisesti tukenut **Ptolemaios Filadelfos** perusti Gadaran noin kaksituhatta vuotta sitten. Siitä tuli kreikkalaisten kirjailijoiden, filosofien ja matemaatikkojen kaupunki.

Korkealle kukkulalle rakennetusta Gadarasta avautuu näkymä Bekaan laaksoon. Sen takana nousevat Golanin kukkulat, joiden takana siintävät Genesaret ja Tiberias. Jerashin roomalaisen kaupungin vaikuttavin näky oli pitkä pääkatu ja hyvin säilyneet teatterit.

Matkalaiset pysähtyivät hetkeksi Nebon vuorelle, joka on Vanhan Testamentin mukaan **Mooseksen** kuolinpaikka. Siellä tutustuimme värikkäisiin mosaiikkeihin ja näimme sen, mitä Mooseskin: Kuolleen meren ja Jordanin laakson. Pyhän Yrjön kirkossa Madamassa näimme

Jaakko Frösen esittelee arkeologiryhmässä löytöjä.

Teollisuutta ja huipputaidetta

■ Historian ystävään syysretkellä 18.9. tutustuttiin monipuolisesti teollisuus-, taide- ja muuhunkin historiaan niin Mäntässä kuin reitin varrella. Kohteen oli tehnyt ajankohtaiseksi mm. Serlachius-konsernin pääkonttorin muuttaminen moderniksi teollisuusmuseoksi ja **Teemu Keskisarjan** kiitetty elämäkerta värikkäästä patruunasta ja mesenaatista.

Pysähdyksellä Rapolan harjun juurella **Leena Valkeapää** esitteli Sääksmäen kirkkoa, joka kertoo niin keskiajasta kuin 1920-luvun restaurointilinjasta. Rakennus oli välillä laajennettu ristikirkoksi, mutta tulipalon jälkeen se päätettiin palauttaa ”alkuperäiseen” asuunsa. Tulos ei ole kovin aitoa keskiaikaa – jos siihen edes voisi palata – mutta sisustus on kaunis ja tunnelmallinen.

Kirkon edustalla puheenjohtaja **Heikki Talvitie** laski kukat **Eino Jutikkalan** kauniille hautamuistomerkillä. Akateemikko oli kauan liiton toimielias varapuheenjohtaja. Kaiken muun ohessa.

Patruuna lobbasi radan erämaahan

Bussimatkalla läpi Hämeen syksyisten maisemien oli helppo uskoa, että **G.A. Serlachius** perusti puuhiomonsa 1868 erämaahan. Mäntään ei ollut edes tietä, vaan koneit ja muu tarpeellinen kul-

mosaiikkiin tallennetun pyhiinvaeltajien tien, joka alkoi Niililtä ja päättyi Konstantinopoliin.

Petra loisti kuin aurinko

Petraan matkattiin jyrkkien kukkuloiden, syvien laaksojen ja Kerakin ristiretkeläislinnoituksen kautta. Kaunis ja pölyinen kallio-kanjoni johti ensin aarretalolle, joka tuli hämärästä kanjoninmutkasta näkyviin kuin loistava aurinko. Petran löysi saksalainen **Buckhardt** 1812; seuraavana vuonna hän löysi Abu Simbelin temppelin.

Historian Ystävään Liiton puheenjohtaja Heikki Talvitie ja sihteeri Julia Burman laskivat Sääksmäellä kukat kullatun auran koristamalle akateemikko Eino Jutikkalan haudalle.

jetettiin *Pegasus*-purjeveneellä. 1880-luvulla patruuna sitten lobbasi valtiopäivillä Pohjanmaan radan kulkemaan läpi suomenkielisten metsäpitäjien ruotsinkielisten rannikkokaupunkien sijaan.

Akseli Gallen-Kallela ja **Emil Wikströmin** mesenaatin oma koti jäi tehtaan laajennusten alle. Sen sijaan perustajan seuraajan, veljenpoika **Gösta Serlachiuksen** koti Joenniemi avattiin jo 1945 yleisölle taidemuseona. Suku kartutti jatkuvasti kokoelmiaan, joissa on ”omien” suojattien päätöiden ohella mm. **Albert Edelfeltin Pori-laisten marssi** sekä vanhaa Alan-komaiden taidetta.

Perheyhtiön mahdollisuudet pääomia vaativassa metsäteollisuudessa alkoivat ehtyä 1980-luvulla ja Serlachius-konserni yhdistyi Metsäliiton kanssa. Yhteistyö oli kuitenkin hankalaa ja Serlachi-

ukset erkaantuivat nykyisestä M-Realista saatuaan epäonnistuneessa yritysvaltauksessa Metsäliitolle hankittuja nykyisen UPM:n osakkeita. Sittemmin puunjalostusta Mäntässä on supistettu.

Museovieraat ”työnhakijoita”

Serlachiuksen taidesäätiö teki tarpeettomaksi jääneestä funkis-pääkonttorista Gustaf-museon. Sitä esitteli topakasti ”toimitusjohtajan sihteeri” vuodelta 1952; me vieraat olimme muka työnhakijoita. Esiin tuli niin tehdasyhdyskunnan sisäinen hierarkia kuin omistajasuvun värikkäät persoonallisuudet. Kaikkiaan Gustaf on erinomainen esimerkki museosta, joka esittelee – myös modernin tietotekniikan keinoin – muutakin kuin vanhoja esineitä. Toki niitäkin.

Bussissa kerrottiin mennessä reitin varteen liittyvää historiaa vuoden 1918 sotatapahtumista yritysjohtaja- ja taiteilijapersoonallisuuksiin. Lounas nautittiin Joenniemen eli Gösta-museon pehtorin talossa. (JVe)

Professori Frösen tutustutti matkalaiset Petran piispankirkon kaivauksiin, mosaiikkeihin ja paikkaan, josta papyrukset löytyivät. Osa joukosta kiipesi vielä yli 700 porrasta Petran luostarille. Kalliokaupungissa eläneet beduiinit siirrettiin alueelta 1970- ja 1980-luvuilla ja heille rakennettiin kylä lähelle entistä asuinpaikkaa.

Ryhmällä oli vielä tilaisuus tutustua ylipappi **Aaronin** pyhiinvallelluskeskuksen kaivauksiin. Aaronin vuorelle matkattiin aasilla.

Siinaille matkalaiset lähtivät Akabasta lautalla, jonka nimi oli *Queen Nefertiti*, mutta kyltit oli-

vat suomeksi ja viroksi. Lautta olikin entinen Tallinkin alus.

Keisarinna **Helenan** käskystä 300-luvulla rakennettu **Katariina Aleksandrialaisen** luostari on vuorten ja kallioiden kainalossa. Sen kirkon rakenteet ovat osittain puuta ja 500-luvulta, kuten muutamat ikonitkin. Muun muassa Venäjän tsaarit ovat antaneet lahjoituksia luostarille. Pienellä pihalla kasvoi Mooseksen palava pensas. Kuulimme myös, että oikeastaan P. Katariina olikin pakanamarttyyri **Hypatia**, joka kuoli 415.

KAISU KOSKUE

Voiko Hitleriä edes tutkia?

Seuraavassa loppuosassa Lahden kesäisen historiaseminaarin selostuksesta (Monenlaisia diktaattoreita Hist.Yst. 2/10). Suosittu tilaisuus järjestettävien jälleen ensi kesänä.

Prof. **Seppo Hentilä** kysyi, voiko **Adolf Hitleriä** (1889-1945) edes tutkia tieteellisesti. Hänestä on julkaistu ainakin sata tuhatta teosta. Täpähämät tunnetaan, mutta ne ylittävät julmuudessa inhimillisen käsitelkyvyn. Miten Hitler saattoi ylipäänsä nousta Saksan johtoon? Vastaus jää avoimeksi.

Pohdinta on aaltoillut. Kylmän sodan alettua Länsi-Saksassa päätettiin talousihmeeseen. Natsien kukistumisen jälkeen syrjäytetyt historian professorit palasivat oppituleihinsa ja kouluopetuksessa Kolmas valtakunta lähes sivuutettiin. Hirmutekoihin syllisiksi nähtiin vain natsien sisäpiiri ja SS.

DDR:ssä todettiin puolestaan yksi-viivaisesti, ettei maassa ollut natsveja. Kuitenkin kansallissosialisteja oli kannatettu vahvasti sen alueella. Kummassakaan Saksassa ei Hitleristä toki saanut sanoa mitään myönteistä.

Sitten vuoden 1968 sukupolvi kysyi lännessä tiukasti isiltään, "mitä teit sodassa". Polttouhrit-elokuva vauhditti 1980-luvulla *Historikerstretia*, jossa toinen osapuoli suhteellisti hirmuteot "työtapaturmana". **David Irving** jopa kiisti holokaustin.

Amerikanjuutalainen **Daniel Goldhagen** nosti puolestaan esiin tavallisten saksalaisten syllisyyden. Ilmeni, että kunnolliset perheenpääät olivat Wehrmachtissa eli viattomana pidetyssä armeijassa osallistuneet hirmutekoihin ja jopa lähettäneet niistä kuvia koteihinsa. Murhaamisesta oli toisaalta voinut seurauksitta kieltäytyä.

Seksuaalisia ja poliittisia selityksiä

Keskustelu ei ole ratkaissut Hitlerin arvoitusta. Demoni-tulkinnassa hän on yliluonnollinen saatana. Psykologisissa selityksissä on pohdittu mm. lapsuutta kodissa, jossa äiti oli vahva ja isä väkivaltainen juoppo. Hitlerin suhde naiseen oli aina vaikea.

Esiin on vedetty myös nuoruuden pettymykset ja ensimmäisessä maailmansodassa voimistunut itseluottamus. Freudilaisissa selityksissä on upouduttu seksuaalisuuteen. Poliittisissa selityksissä viitataan Weimarin tasavallan oloihin.

Hitler-tutkijoista Hentilä arvosti mm. **Alan Bullockia** ja **Joackim**

Festia. Ja Hitlerin demonisointi "on hallaa" tutkimukselle.

"Ruskea talousihme"

Hitler-kuvaa täydensi **Ilkka Nummelan** esitelmä Kolmannen valtakunnan taloudesta otsikolla *Die braune Wirtschaftswunder*. Tämäkin teema on poliittisesti latautunut – eihän Hitleriä saa puolustella viittaamalla työllisyyteen, Autobahneihin tai lapsilisiin!

"Ruskean talousihmeen" taustalla oli maailman talouskriisi 1930-luvun alussa. Reaalipalkat jäivät Natsi-Saksassa yhä alle vuoden 1928 tason, mutta sosiaalisia etuuksia parannettiin. Kansainvälisesti pyrittiin omavaraisuuteen. Ulkomaankaupan osuus alenikin jatkuvasti.

Varustelun osuus kansantuotteesta puolestaan nousi 18 prosenttiin. Osin sen takia työllisyys koheni nopeasti.

Talospolitiikka perustui kansallissosialistien jo 1920 julkistamaan 25 kohdan ohjelmaan. Muukalaisilla ei sen mukaan ollut oikeutta elää Saksassa. Toisaalta tuomittiin kapitalistinen "korkorenkitys". Sotavoitot ja trustit oli kansallistettava sekä luotava laaja osallisuus voitonjakoon.

Tervettä keskiluokkaa sekä pienyrittäjiä korostettiin ja maareformia vaadittiin. Koulutus oli avettava kaikille.

Franklin D. Rooseveltin New Dealissa oli Nummelan mukaan "paljon samaa". Keynesiläisenä hän ei linjaa pitänyt, koska alhaiset reaalipalkat "steriloivat kulutuksen kerrannaisvaikutuksia".

Natsien ajama "uusi talousjärjestelmä" oli hajanainen. Nelivuotissuunnitelman tulokset olivat vähäisiä. Salamasotaan ryhdyttiin, koska nähtiin, ettei Saksa kestä taloudellisesti pitkää sotaa.

Vuoteen 1944 mennessä toteutettiin tosin "varusteluihme" – paljossa miehitettyjen maiden avulla. Sota maksettiin setelirahoituksella, joka kesti vuoden 1944 lopulle saakka. Sitten pankit luhistuivat. Ja pian koko valtakunta.

Vapaustaistelija hirmuvaltiaaksi

Nykyhetken diktaattoreita seminaarin ohjelmassa edusti Zimbabween **Robert Mugabe**, jonka uraa pohti **Harri Siiskonen**. Miksi hyvistä lähtökohdista ponnistanut Afrikan mallivaltio on ajautunut ahdinkoon?

Zimbabweella on maineikas varhaishistoria, mutta sen korkeakulttuuri romahti 1400-luvulla ekologisisista syistä. Britit valloittivat Etelä-Rhodesiaksi nimeämänsä alueen 1800-luvun lopulla ja parhaat viljelysmaat anas-

ettiin valkoisille. Vapaustaistelun jälkeen Zimbabwe siirtyi enemmistövaltaan ja itsenäistyi 1980.

Vapaustaistelun sankari Mugabe (1924-) valmistui ensin opettajaksi ja hankki sitten kuusi akateemista tutkintoa. Marxilaisuuden hän omaksui 1950-luvulla ja eteni vaihteittain Zanu-puolueen johtoon. Kilpailevan Zapun kanssa muodostettiin yhteisrintama, mutta 1980-luvulla Mugabe nousi yksinvaltiaaksi.

Valkoisten tilat lähipiirille

Mugabe olisi halunnut nujertaa vapaussodassa valkoiset täysin, mutta ulkovallat painostivat hänet sovintoon. Yhteishallinto toimi silti aluksi hyvin ja vielä 1994 Mugabe löytyi Lontoossa ritariksi. Arvo peruutettiin 2007.

Sotaveteraanien odotukset maan saannista eivät kuitenkaan täyttyneet. Mugabella ei ollut selkeää maaohjelmaa, vaan valkoisten tiloja on takavarikoitu sattumanvaraisesti. Yleensä ne ovat päätyneet Mugaben lähipiirille. Toisaalta lainanantajat pakottivat maata rakennemuutoksiin.

Sisäinen kaaos on romahduttanut Zimbabween kansantalouden. Rasisitteita lisäsi sekaantuminen Kongon sisällissotaan. Armeijaan nojaava Mugabe on pelotellut vastustajiaan, mutta **Morgan Tsvangirain** johtama oppositio on voimistunut ja voitti viime vaalit. Nyt yritellään yhteishallintoa.

Viisi miljoonaa ihmistä on paennut Zimbabwesta. Avoinna on, mitä tapahtuu iäkkään Mugaben jälkeen.

JYRKI VESIKANSA

Liiton jäsentiedotus

Historian Ystävien Liiton toiminnasta kerrotaan ensi sijassa *Historian Ystävissä*. Säilytä siis lehti ainakin tapahtumiin saakka.

Liiton kotisivut ovat osoitteessa www.historyny.fi. Sivulla julkaistaan myös tuoreeltaan *Historian Ystävä*. Sieltä lehti siis löytyy, jos se sattuisi hukkuamaan.

Tietoja saa myös *sibteeril-tämme Julia Burmanilta*, joka on parhaiten tavoitettavissa Tieteiden talolta keskiviikkoihin klo 16-17 ja torstaisin klo 10-12 puhelimitse 09-22869351. Sähköpostiosoite on toimisto@historyny.fi. Postiosoite on Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki.